

Internett som radikaliseringsarena for høyreekstreme

Litteraturstudie

BACHELOROPPGAVE (OPPGAVE03)

Politihøgskolen

2023

Kand.nr: 327 og 284

Antall ord: 8142

Sammendrag

Denne oppgaven vil ta for seg internett som en radikaliseringsarena for høyreekstreme individer og grupper. Problemstillingen er følgende: *På hvilken måte spiller internett en rolle for radikaliseringsprosessen til høyreekstreme?* Metoden som er anvendt, er kvalitativ litteraturstudie etter IMRaD-modellen. Det er tatt utgangspunkt i tre fagfelleverderte forskningsartikler, og annen litteratur som er med på å belyse problemstillingen. Høyreekstreme og deres bruk av internett har i de siste årene preget det norske mediebildet. Internett har blitt et sentralt sted for radikalisering og nettverksbygging. Man finner alt fra høyreekstreme grupper som ønsker rekruttering og radikalisering av nye medlemmer, til sårbare individer som søker tilhørighet og fellesskap i den digitale verden. Det er dermed nyttig å være klar over hvilke funksjoner og virkemidler internett har, og på hvilken måte dette kan påvirke brukerne og kriminalitetsbilde. Radikaliseringsprosessen er en individuell prosess som kan være et resultat av flere faktorer og bakenforliggende årsaker. Oppgaven fokuserer i stor grad på internett som en tilretteleggende faktor i en slik prosess, og sammenhengen mellom det virtuelle og virkelig liv. Internett har ulike funksjoner som er med på å gi enkel tilgang til informasjon, læring og deltagelse i fellesskap. Disse funksjonene kan være med på å forenkle veien mot å bli radikalisert.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	5
1.1. Bakgrunn for valg av tema	5
1.2 Problemstilling	5
1.3 Avgrensing	5
1.4 Oppbygning	6
1.5 Begrepsavklaringer	7
2 Metode	9
2.1 Litteraturstudie	9
2.2 Litteratursøk	9
2.3 Kildekritikk	10
2.4 Forforståelse	11
2.5 Introduksjon til utvalgte forskningsartikler	11
3 Resultat	13
3.1 Artikkel 1: The Role of the Internet in Facilitating Violent Extremism	14
3.1.1 Internettets rolle i å tilrettelegge for radikaliserings	14
3.1.2 Nettbaserte chatterom	14
3.1.3 Tilhørighet	15
3.2 Artikkel 2: Mechanisms of online radicalisation	16
3.2.1 Isolasjon	16
3.2.2 Ekkokammer	16
3.2.3 Ideologisk tilrettelegging	17
3.3. Artikkel 3: Memes and symbolic violence	17
3.3.1 Memes	17
3.3.2 Hashtags	18
3.4 Sammenfatning av de tre artiklene	18
4 Diskusjon	20
4.1 Internett som fasilitator	20
4.2 Sammenhengen mellom det virkelige og det virtuelle livet	22
4.3 Isolasjon	23
4.4 Virtuelle felleskap	24
4.5 Memes og hashtags som virkemidler	26
5 Avslutning/konklusjon	28
Litteraturliste	30
Vedlegg	34
Inklusjons- og eksklusjonskriterier	34
Søkelogg	34

Utvalgte hovedartikler	35
Lesetabell	35

1 Innledning

1.1. Bakgrunn for valg av tema

I nyere tid har det vært et stort fokus på radikaliserings og voldelig ekstremisme på internett. Digitaliseringen av samfunnet har gitt en ny arena for sosialisering og informasjonsinnhenting. Spesielt etter terrorhendelsene i 2011 og 2019, står internett som et sentralt punkt i terroristenes radikaliseringsprosess.

Høyreekstremisme og ekstrem islamisme utgjør den største terrortrusselen mot Norge, og PST anser det som mulig at høyreekstremister vil forsøke å gjennomføre terrorhandlinger i Norge i 2023 (PST, 2023, s 5). Trusselbildet består stort sett av unge voksne og mindreårige som blir radikalisert via høyreekstre digitale arenaer (PST, 2023, s. 5).

I politiloven 1995 (Pl) §1 står det "Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og bofeste borgernes rettsikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig." I praksisåret hospitererte vi hos «Felles enhet for forebyggende». Der hadde vi flere møter med radikaliseringskontakten i politidistriktet, hvor vi blant annet lærte om utfordringer og dilemmaer knyttet til forebygging av radikaliseringsprosess på internett. På bakgrunn av dette ønsket vi oss mer fenomenkunnskap, og større oversikt over eksisterende litteratur på området. I denne oppgaven skal vi derfor undersøke internetts rolle i radikaliseringsprosessen ved hjelp av relevant empiri og teori.

Endringer i teknologi og digitaliseringen av samfunnet stiller politiet ovenfor nye krav og forventninger. Politiet må ha god kunnskap om samfunns- og kriminalitetsutviklingen for å kunne gjøre gode prioriteringer og iverksette de rette tiltakene (Politidirektoratet, 2020). Forståelse for internetts rolle i radikaliseringsprosessen, og kunnskap om bakenforliggende årsaker til at individer blir radikalisert er dermed viktig for at politiet skal kunne utvikle metoder for å drive forebyggende arbeid på området.

1.2 Problemstilling

Oppgavens problemstilling er:

På hvilken måte spiller internett en rolle i radikaliseringsprosessen til høyreekstre?

1.3 Avgrensing

Oppgaven tar kun for seg høyreekstremisme hvor internett har hatt en sentral del i radikaliseringsprosessen. Innholdet avgrenses derfor til andre former for ekstremisme, som venstreekstremisme og islamistisk ekstremisme.

Videre avgrenses oppgaven mot internett som plattform i planlegging og utførelsen av terroraksjoner. Informasjonsdeling om blant annet våpenanskaffelse, terrorutførelse, og metodebruk vil derfor ikke være emner for drøftelse. Radikaliseringsprosessen kan finne sted både på internett og i den virkelige verden, samt en kombinasjon av disse. Hovedfokuset i oppgaven vil være internetts påvirkning på radikaliseringsprosessen. Radikalisering av høyreekstremer som utelukkende har foregått i den virkelige verden blir derfor ikke inkludert i oppgaven. Det er likevel verdt å presisere at kompleksiteten rundt radikaliseringsprosessen gjør at både virkelige og virtuelle momenter har deltakelse i en radikalisering på internett. Det samme er gjeldende for psykososiale prosesser og bakenforliggende årsaker til at individer blir radikalisert. Slike momenter står ikke i fokus, men blir objekt for drøfting på relevante steder. Til slutt avgrenses det mot konspirasjonsteorier, og dens påvirkning hos de høyreekstremer bevegelsene.

1.4 Oppbygning

Oppgaven inneholder en introduksjon og innledning som presenterer problemstillingen. Innledningen forklarer bakgrunnen for valg av tema, avgrensing og oppbygning av oppgaven. For å belyse vår problemstilling vil noen relevante begreper defineres og forklares. I kapittel 2.0 vil metoden som er anvendt i oppgaven bli forklart og begrunnet. Kildekritikk og litteratursøk opp mot utvelgelsen av benyttet litteratur vil bli belyst. For forståelse knyttet opp mot temaet vil også presenteres. Det er tatt utgangspunkt i 3 ulike forskningsartikler, som introduseres kort i dette kapitlet. I kapittel 3.0 vil forskningsartiklene redegjøres for, og funn vil presenteres hver for seg før de sammenfattes kort. I kapittel 4.0 vil funnene tolkes og diskuteres. Her diskuteres det ulike måter internett spiller en rolle på radikaliseringsprosessen. Til slutt blir diskusjonens sentrale punkt oppsummert i kapittel 5.0.

1.5 Begrepsavklaringer

Radikalisering og radikaliseringsprosessen

Radikaliseringsbegrepet forstås ofte som en prosess hvor en person har en økende aksept for bruk av vold for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål (PST, 2022, s. 5).

Radikaliseringsprosessen kjennetegnes ved at personen stadig utvikler en mer ensidig virkelighetsoppfatning uten rom for andre alternative perspektiver. Denne virkelighetsoppfatningen vil oppleves så akutt og alvorlig, at det oppleves nødvendig og rettferdig å utøve vold for å nå de målene de har satt seg (Justis- og beredskapsdepartementet, 2014, s. 7). Det er likevel ikke gitt at alle som befinner seg i en radikaliseringsprosess ender opp med å utøve vold eller å bli ekstremister (Bjørge & Gjelsvik, 2015, s. 16).

Ekstremisme

Ordet «ekstremisme» betyr troen på, og støtten til ideer som er på ytterkant av det de fleste ser på som riktig eller rimelig (UNESCO, 2017, s. 19). Begrepet blir ofte brukt om aktører som har en aksept av, aktiv støtte til eller deltakelse i voldelige handlinger for å oppnå politiske, religiøse eller ideologiske mål (PST, 2019b, s. 4). Andre forstår begrepet opp mot meninger som avviker fra det resten av samfunnet ser på som normale kjerneverdier, demokratiske prinsipper eller universelle menneskerettigheter (Bjørge & Gjelsvik, 2015, s. 14).

Høyreekstremisme

Høyreekstremisme er et samlebegrep for politisk ekstremisme, og knyttes til høyresiden i politikken. Høyreekstre ideologier er ofte sterkt nasjonalistiske og innvandreriendtlige, som bygger på forestillinger om at en gruppe er mer verdt enn andre (FN, 2023).

Ekkokammer

Ekkokammer kan beskrives som et sosialt fenomen som oppstår når en gruppe likesinnede mennesker skriver sine meninger igjen og igjen, slik at det blir som et «ekko». Brukerne får overvekt av innhold som passer deres interesser og meninger. Ekkokammer krever et personlig nettverk, og er derfor brukerstyrt (Margin, 2021, s. 6). I slike ekkokammer er informasjonen ofte preget av hatefulle meninger. Ingen motsier hverandre eller stiller kritiske spørsmål til innholdet. Ekkokammer kan være en konsekvens av algoritmisk personalisering, hvor brukerne av internett kun får opp innhold som tilsvarer deres syn på verden. Algoritmisk personalisering er basert på tidligere søkehistorikk eller sosiale medier, hvor algoritmene

prøver å forutsi hvilket innhold som kan være interessant for akkurat dette individet (Margin, 2021, s. 4-5).

Memes

Memes er i offentlig og dagligtale forstått som humoristiske bilder, videoer og tekst som kopieres og spres videre fra person til person eller i grupper (Shifman, 2014). Memes har blitt et middel for å spre propaganda og politisk ideologi ved å bruke lett fordøyelig innhold som spres ut til nettbrukerne (DeCook, 2018, s. 48).

Hashtag

Hashtag illustreres med symbolet “#”, og brukes i ulike plattformer på sosiale medier. Hashtags blir brukt foran ord eller fraser for å skape synlighet og gjøre innholdet søkbart for andre (DeCook, 2018, s. 488).

Polarisering

Polarisering kan beskrives som en gruppeprosess som fører til motstridene grupper eller synspunkter i samfunnet. Det skaper en distansering mellom en “inn” gruppe og en “ut” gruppe når man har ulik gruppetro, normer og affektive reaksjoner. Det kan føre til at grupperingene isoleres, og mister evnen til å forstå og kommunisere med hverandre (Bliuc et al, 2021, s. 3).

2 Metode

I dette kapittelet skal metoden vi har anvendt i oppgaven forklares og begrunnes. En metode er en fremgangsmåte på vei mot et mål (Johannessen et al., 2009, s. 32). Metodelæren hjelper oss med å treffe hensiktsmessige valg. Den dreier seg blant annet om hvordan vi kan undersøke om våre antakelser er i overenstemmelse med virkeligheten eller ikke (Johannessen et al, 2009, s. 33).

2.1 Litteraturstudie

Det finnes mye og ny forskning på området, noe som gjør at litteraturstudie passer til vår oppgave og problemstilling. I en litteraturstudie inntar man en kvalitativ tilnærming til bacheloroppgaven (Barstad & Glasø, 2021, s. 118). Siden kvalitativ metode søker forståelse for fenomener (Tjora, 2021, s. 35), gjør denne metoden seg egnet til å besvare oppgavens problemstilling. Man skiller mellom deduktiv og induktiv tilnærming. Deduktiv er fra teori til empiri, mens induktiv er fra empiri til teori (Grønmo, 2016, s. 51). I oppgaven bruker vi kvalitativ induktiv tilnærming da vi bygger en teoretisk forståelse ut fra de empiriske artiklene som blir brukt i oppgaven. En litteraturstudie krever systematiske søk og utvelgelse av relevante forskningsartikler. Oppgavens problemstilling presenteres, og diskuteres i lys av eksisterende forskning og forskningsbasert litteratur (Barstad & Glasø, s. 2021, s. 118). Forskerens perspektiv kan påvirke utvelgelsen og tolkningen av tekstene (Grønmo, 2016, s. 180). Dette fordrer nøye og objektiv utvelgelse av litteratur, og god kildekritikk.

2.2 Litteratursøk

Under innhenting av litteratur har vi i hovedsak brukt søkemotorene “Google Scholar”, “Oria.” og “EBSCO”. For å finne relevant litteratur har vi brukt søkeord fra problemstillingen, samt andre lignende ord vi mente kunne gi artikler av aktualitet. Vi søkte med enkeltord og kombinasjonsord, både på norsk og engelsk. Søkeord som har blitt brukt i innhenting av litteratur er blant annet: “Høyreekstremisme”, “Radikalisering og høyreekstremisme”, “Ekstremisme på internett” og “Echo-chambers and radicalization.”

I tillegg har vi funnet støttelitteratur ved bruk av “snøball metoden”. Snøballmetoden går ut på at man leter i litteraturlisten til aktuelle artikler, for å finne annen egnet litteratur om emnet. Ulempene ved bruk av snøballmetoden er at man finner forskning og artikler som støtter oppunder en type ståsted og gir et såkalt «sampling bias» (Universitetsbiblioteket NTNU, 2023). Vi har likevel valgt å inkludere noen artikler som ble funnet på denne måten.

Søkeloggen er lagt under vedlegg. Søkeloggen angir ulike elementer i utvelgelsen av relevant litteratur. Denne viser hvilke søkeord som ble brukt i de ulike søkemotorene, samt datoer og antall treff. Søkeloggen viser de tre hovedartiklene, men utelukker funn av støttelitteratur. Inklusjons- og eksklusjonskriterier er gode hjelpemidler på hvilken litteratur som skal brukes i oppgaven, og er bakgrunnen for utelukkelse av noen artikler. Tabell for dette ligger også under vedlegg.

2.3 Kildekritikk

En viktig oppgave ved utvelgelsen av litteratur er å foreta kildekritiske og kontekstuelle vurderinger av tekstene (Grønmo, 2016, s. 177). Kildekritikk står sentralt i en oppgave som denne, da det er tre artikler som danner hovedgrunnlaget til diskusjonsdelen. Vurdering av kildenes tilgjengelighet, relevans, autensitet og troverdighet er derfor viktig (Grønmo, 2016, s. 177). I utvelgelsen av litteratur har vi dermed hatt fokus på hvem som har skrevet dem, når de er skrevet og hvor de er utgitt (Dalland, 2017, s. 159-160). Vi endte opp med tre forskningsartikler som på hver sin måte er med på svare ut problemstillingen. Grunnet internettets raske utvikling har vi valgt artikler av nyere dato. Dette er for å gi et så realistisk bilde som mulig, på et felt som stadig er i endring. Det er viktig å velge studier hvor det er tatt etiske hensyn (Forsberg & Wengström, 2017, s. 59). Hovedartiklene er fagfellevurdert, og har opprettholdt krav til blant annet anonymisering og samtykke. De er utgitt av respektable forlag, og er skrevet av forfattere med relevant utdanning og ekspertise innenfor feltet. Støttelitteraturen er vurdert på samme måte som hovedartiklene, og er med på å svare ut problemstillingen på en troverdig og relevant måte. Hovedartiklenes metodebruk, samt forfatterbakgrunn presenteres i kapitel 2.5.

To av de tre hovedartiklene er forskningsstudier fra Canada og USA.

Radikaliseringsprosessen på internett er lik uavhengig av hvilken nasjonalitet man har. Vi tar likevel forbehold om at både juss, kulturforskjeller og andre ulikheter kan ha hatt en

innvirkning på både funn og konklusjoner i artiklene. Det samme gjelder for overføringen av utenlandsk forskning inn mot det norske kriminalitetsbildet.

2.4 Forforståelse

Forforståelse er den oppfatningen du bringer med deg til det materialet du skal tolke (Olsvik, 2013, s. 111). Forforståelse preger vår måte å se virkeligheten på (Thurén, 2009, s. 70), og farger måten man oppfatter og tolker litteraturen. Det er derfor viktig å være bevisst på egne erfaringer og bias, slik at tolkningen av forskningsmaterialet blir så objektivt og nøytralt som mulig. Det kan være lett å lete etter litteratur som gir de svarene man ønsker. Redegjørelse for egen forforståelse er dermed viktig da den kan ha betydning for hvilken forskning og litteratur som blir valgt til problemstillingen, og hvordan det blir tolket i retningen av denne.

Før vi startet oppgaven hadde vi en forståelse av at internett tilrettelegger for rekruttering til høyreekstreme grupper. Personer som ellers ikke ville blitt radikalisert, blir utsatt for innhold på internett som fører dem inn i en radikaliseringsprosess. Internett gjør det enkelt å finne andre individer som deler de samme meningene som en selv. Det er altså lettere å bli eksponert for radikale ideologier på internett, enn det er i virkeligheten. Det er også lettere å oppsøke ekstremistiske grupper på internett enn i virkeligheten da man kun behøver å trykke på en mobil eller datamaskin. I tillegg gjør internett det mulig å opptre anonymt, noe som gjør det til et attraktivt sted for meningsutveksling og informasjonsdeling.

Gjennom vår utdanning på politihøgskolen har vi hatt lite undervisning rettet mot radikalisering og høyreekstremisme. I praksisåret hospiterte vi på “Felles enhet for forebyggende”, der vi hadde flere møter med radikaliseringskontakten i politidistriktet. Her fikk vi derimot større forståelse for feltet, og hvordan politiet arbeider forebyggede mot høyreekstremisme. Utenom dette stammer vår forforståelse hovedsakelig fra generell allmennkunnskap om temaet.

2.5 Introduksjon til utvalgte forskningsartikler

Etter litteratursøk ble disse tre vitenskapelige artiklene valgt som datamateriale for oppgaven. Nedenfor er det introduksjon til de utvalgte artiklene, og presentasjon av artiklenes forfattere.

The Role of the Internet in Facilitating Violent Extremism.

Årstall: 2020

Forfatter: Gaudette, T., Scrivens, R. & Venkatesh, V.

Tiana Gaudette er forskningsassistent ved CyberCrime Research Center ved Simon Fraser University, der hovedfokuset hennes har vært ekstremisters bruk av internett. Ryan Scrivens er blant annet assisterende professor ved School of Crminal Justice ved Michigan State University, og forskningsassistent ved International CyberCrime Research Center ved Simon Fraser University. Hans forskningsinteresser omfatter ekstremisters bruk av internett. Vivek Venkatesh er filmskaper, musiker og anvendt læringsforsker. Han er UNESCO sin medleder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Artikkelen tar for seg hvordan internett er en tilrettelegger i formidlingen av voldelig ekstremisme, og hvordan internett bidrar til rekruttering på området. Dataene i studien er en del av et større forskningsprosjekt for å utvikle strategier for å bekjempe voldelig ekstremisme. Funnene i studien ble innhentet gjennom dybdeintervju av ti tidligere høyreekstremister. Alle intervjuobjektene hadde bakgrunn fra “skinhead” organisasjoner. Alle hadde Canadisk nasjonalitet, og ble rekruttert ved hjelp av snøballmetoden. Intervjuene ble gjennomført personlig, eller via telefon våren 2018. Intervjuspørsmålene ble utviklet av tretti politiansatte, og ti samfunnsvitere. Deltakerne i studien ble hovedsakelig stilt spørsmål rundt deres bruk av internett, samt sammenhengen mellom deres virkelige og virtuelle liv i perioden de var å anse som høyreekstreme. Artikkelen er derfor relevant for vår problemstilling.

Mechanisms of online radicalisation: how the internet affects the radicalisation of extreme-right lone actor terrorists

Årstall: 2021

Forfattere: Guri Mølmen og Jacob Aasland Ravndal

Guri Nordtorp Mølmen er en uavhengig forsker med Mastergrad i statsvitenskap fra universitetet i Oslo, og har en bachelorgrad i rettsvitenskap fra Høgskolen i Innlandet. Jacob Aasland Ravndal er postdoktor ved Senter for forskning om ekstremisme (C-REX) og Institutt for statsvitenskap ved Universitet i Oslo. Hans forskning dekker blant annet utviklingen av høyreorientert terrorisme, med særlig fokus på nordiske land.

Artikkelen undersøker hvordan internett og sosiale medier påvirket radikaliseringsprosessen til tre høyreekstreme aktører som utførte eller har forsøkt å utføre et terrorangrep i vestlige land siden 2000. Studien har tatt utgangspunkt i eksisterende litteratur om radikaliseringsprosessen på internett og radikaliseringsprosessen av ensomme aktører. Artikkelen tar for seg seks mekanismer for å forklare hvordan radikaliseringsprosessen på internett oppstår. (1) Kompensasjon, (2) isolasjon, (3) tilrettelegging, (4) akselerasjon, (5) ekko og (6) handlingsutløsende. For å måle virkningen av mekanismene ble det brukt komparativ casestudie. Tre høyreekstreme aktører ble systematisk sammenlignet for å observere hvordan hver mekanisme utspilte seg på tvers av tilfellene. De høyreekstreme aktørene som ble analysert var Anders Behring Breivik, Peter Mangs og Dylann Roof. Analysen ble gjennomført ved hjelp av et omfattende utvalg av offentlige tilgjengelige kilder. Dette inkluderer intervjuer, biografier, nyhetsartikler og manifeste.

Memes and symbolic violence: #proudboys and the use of memes for propaganda and the construction of collective identity

Årstall: 2018

Forfattere: Julia R. DeCook

Julia R. DeCook var doktorgradskandidat ved Michigan State University i PhD-programmet "Information and media" når artikkelen ble skrevet. Flere av hennes verk omhandler blant annet ekstremistiske bevegelser, og deres bruk av nettbaserte rom.

Studien tar for seg hvordan høyreekstreme grupper bruker memes som propaganda i rekrutteringen av nye gruppe-medlemmer. Funn i studien viser at bruken av memes skaper gruppepolarisering, og et kollektivt samhold i de høyreekstreme organisasjonene på internett. Studien er i hovedsak en diskursanalyse av innlegg publisert av "proud boys", som er en Nordamerikansk høyreekstrem organisasjon for menn. I likhet med flere høyreekstreme grupper bruker organisasjonen ulike nettplattformer til å rekruttere medlemmer, og forsterker sin identitet gjennom kollektivt samhold. Selv om studien hovedsakelig tar for seg én høyreekstrem organisasjon, bidrar artikkelen til forståelse av hvordan høyreekstreme grupper bruker memes som rekruttering og sosialisering på internett.

3 Resultat

Med ønske om å få belyst problemstillingen på best mulig måte, har vi tatt utgangspunkt i tre fagfelleverderte artikler. I den følgende delen vil det redegjøres for artiklenes hovedfunn.

3.1 Artikkel 1: *The Role of the Internet in Facilitating Violent Extremism*

3.1.1 Internettets rolle i å tilrettelegge for radikalisering

Funn i studien konkluderer med at internett spiller en sentral rolle for radikaliseringsprosessen til dagens høyreekstreme. Eksponering av ekstremistisk innhold på nettet er en avgjørende faktor for å utløse individenes interesse for voldelige ekstremistiske ideologier (Gaudette et al, 2020, s. 13). Internett gir individene enkel tilgang på høyreekstremt innhold, samt nettverksforum bestående av andre som deler de samme meningene (Gaudette et al, 2020, s. 6). Dette fører videre til at individene lettere blir eksponert for, og kommer i kontakt med voldelige ekstremistgrupper (Gaudette et al, 2020, s. 6).

Artikkelen presiserer likevel at de fleste som ble radikalisert gjennom internett ikke tilfeldigvis ramlet over slikt innhold. Flesteparten av individene gikk enten inn for å søke på høyreradikalt innhold, eller ble oppfordret av andre til å besøke slike nettsider. Selv om flesteparten av studiedeltakerne først ble introdusert til ekstremistisk innhold via internett, hadde disse individene allerede en høyreradikal tankegang fra før (Gaudette et al, 2020, s. 13). Studien viser at uavhengig av hvor individene først ble eksponert for ekstremistisk innhold, var det internett som muliggjorde radikaliseringsprosessen. Internett la til rette for økt eksponering og fordypning i ekstremistisk innhold (Gaudette et al, 2020, s. 8).

3.1.2 Nettbaserte chatterom

Flertallet av studiedeltakerne knyttet seg til høyreekstreme nettverk via internettbaserte chatterom og diskusjonsforum. Dette inkluderte både høyreorienterte diskusjonsforum som Stormfront, men også vanlige sosiale medier som Facebook og Twitter (Gaudette et al, 2020, s. 8). De ulike diskusjonsforumene tjente som viktige virtuelle fellesskap. Ved å engasjere seg i slike virtuelle fellesskap ble deltakernes radikale synspunkter bekreftet, noe som la til rette for radikaliseringsprosessen (Gaudette et al, 2020, s. 8).

Dersom en av brukerne hadde et problem med noe, var de andre brukerne raskt ute med å legge skylden på spesielle grupper og personer i samfunnet. Slik opplevd urettferdighet er en faktor i radikaliseringsprosessen. Gjennom kommunikasjon med likesinnede, følte deltakerne seg knyttet til et større fellesskap, med en felles fiende. Diskusjonsforumene på internett legitimerte dermed medlemmenes voldshandlinger, og ideer om vold (Gaudette et al, 2020, s. 9.). Krypterte nettplattformer og meldingsapper ble også brukt for å kunne kommunisere anonymt. Dette grunnet frykt for å bli oppdaget av politimyndigheter og antirasistiske grupper (Gaudette et al, 2020, s. 11). På internett kunne man holde seg under radaren uten å måtte avsløre sin ekte identitet. Grunnet dette ble også terskelen for å uttrykke seg voldelig over internettet mindre (Gaudette et al, 2020, s. 11).

3.1.3 Tilhørighet

Flertallet av deltakerne i studien fortalte at deres interesse for de ekstremistiske ideologiene først stammet fra et ønske om tilhørighet, og en søken etter fellesskap (Gaudette et al, 2020, s. 8). Tre fjerdedeler av studiedeltakerne følte seg isolert fra venner og familie. De følte seg derfor lettere mottakelig for rekruttering til slike miljøer i den digitale verden (Gaudette et al, 2020, s. 8).

Flere av studiedeltakerne rapporterte om at erfarne medlemmer tok dem “under sine vinger” i nettbaserte innstillinger, og dermed ga dem følelse av tilhørighet (Gaudette et al, 2020, s. 13). De erfarne medlemmene brukte også mye tid på å veilede de yngre rekruttene. De ga personlig innsikt ved å informere og veilede om normene og verdiene til den høyreekstremistiske bevegelsen (Gaudette et al, 2020, s. 9). Intervjuobjektene fortalte at det var denne type støtte og tilhørighet de hadde lett etter i den virkelige verden. Hovedsakelig fordi familie og venner ikke delte lignende synspunkter, og de følte seg dermed alene med sin tro. Det var da de erfarne medlemmene ga intervjuobjektene oppmerksomhet, og fikk dem til å føle seg som en del av en gruppe, at de begynte å fordype seg i voldelig ekstremistisk innhold på nettet (Gaudette et al, 2020, s. 9). Internett kan bidra som en inngang for personer som ønsker å delta i voldelig ekstremistisk aktivitet i det virkelige liv. Internett er et ideelt sted for å promotere arrangementer som blant annet konserter, stevner, protester og samlinger. Slik blir mange radikale tilhengere fra det virkelige og virtuelle livet koblet opp mot hverandre (Gaudette et al, 2020, s. 13).

3.2 Artikkel 2: *Mechanisms of online radicalisation: how the internet affects the radicalisation of extreme-right lone actor terrorists*

Artikkelens funn viser at isolering, ekkokammer og ideologisk tilrettelegging var delvis aktiv i alle de analyserte tilfellene. Dette tyder på at disse mekanismene kan være spesielt relevante for radikaliseringsprosessen på internett.

3.2.1 Isolasjon

Isolasjon refererer til en prosess hvor enkeltpersoner søker sosial tilhørighet på internett grunnet utenforskap og mangel på tilhørighet i samfunnet (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 5). Alle tre individene hadde en viss grad av isolering fra resten av normalsamfunnet (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 14). Det er ikke nødvendigvis de radikale nettsidene som oppfordrer medlemmene til isolering fra normalsamfunnet. Det er heller de allerede isolerte individene som søker mot internett på grunn av internettets funksjoner som gjør det lettere å kommunisere med andre likesinnede (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 15). Både Roof og Breivik gjorde mislykkede forsøk på å etablere kontakt med ekstremister utenfor internett. Dermed erstattet ikke internett i seg selv individets ønske og behov for samhandling med mennesker i det virkelige liv. Likevel gjorde internett det mulig for slike individer å skape sosiale interaksjoner og relasjoner med andre på internett (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 15).

Isolasjon synes å være spesielt viktig da eksisterende sårbarheter sannsynligvis spilte en rolle i å isolere alle tre individene. Dette førte til at internett var deres viktigste kilde til informasjon og interaksjon (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 19).

3.2.2 Ekkokammer

Resultatene i artikkelen viser til hvordan ekkokammer var med på å forsterke de radikale overbevisningene og legitimere voldelige handlinger. Dette gjennom interaksjon med mennesker som har de samme synspunktene som en selv (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 6). Internett tilbyr ulike fellesskap med likesinnede individer som har ekstreme tanker og holdninger som kan utveksles og diskuteres. Når det kommer til ideer og konkurrerende meninger kan internett fungere som en isolasjon for påvirkning utenfra.

Ekkokammer hadde en innvirkning på alle tre individene sin radikaliseringsprosessen ved å legitimere, styrke og forme deres ideologi. Samtidig var ekkokammer med på å styrke følelsen av tilknytning til et fellesskap. Både Mangs, Roof og Breivik har uttrykt at de handlet på vegne av «samfunnet deres», og at de følte seg tvunget til å omsette ekstreme ideer til

handling (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 18). Ekkokamre ble et sted hvor individene kunne delta i samtaler om tabubelagte emner. Dette kan fremme en følelse av fellesskap, selv i fravær av gjensidig interaksjon mellom individet og fellesskapet (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 20).

3.2.3 Ideologisk tilrettelegging

Internett la til rette for ideologisk utvikling, og påvirket radikaliseringsprosessen hos alle tre individene. For både Breivik og Mangs var internett avgjørende for å omgjøre radikale tanker til voldelig handling, ved at de sikret seg informasjon de ellers ikke hadde hatt tilgang til (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 16). Begge individene hadde radikale holdninger før de ble introdusert til høyreekstreme nettsamfunn. Dette indikerer at internett ikke var en avgjørende faktor for at de ble radikalisert, men at det sannsynligvis gjorde radikaliseringsprosessen enklere. Hos Roof var internett det absolutt viktigste verktøyet for tilretteleggelse av radikaliseringsprosessen. Roof ble hovedsakelig radikalisert over internett, da høyreekstreme forum og blogger var lett tilgjengelige (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 16).

3.3. Artikkel 3: *Memos and symbolic violence: #proudboys and the use of memes for propaganda and the construction of collective identity*

3.3.1 Memos

Sosiale medier har gitt opphav for en ny sosialiseringsarena for barn og unge voksne. Nettplattformene er blitt sentrale steder for samfunnsengasjement og deling av politiske ytringer og ideologier (DeCook, 2018, s. 485). Memos er ofte brukt i fremstillingen av disse ytringene. Memos er derfor blitt en enkel måte å se hvordan kultur, atferd og holdninger sprer seg på internett (DeCook, 2018, s. 485).

Internett har utviklet seg til et sted hvor man enkelt kan dele brukergenerert innhold. Dette gir høyreekstreme organisasjoner en plattform der de kan spre budskapet sitt på en mer målbevisst og rettet måte (DeCook, 2018, s.488). "Proudboys" driver organisasjon sin under troen på at "vesten er den beste", og retter seg spesifikt mot unge menn (DeCook, 2018, s.488). Memos fungerer som et sentralt språklig element i hvordan gruppelemmer samhandler og deler ideer, meninger og tanker (DeCook, 2018, s. 488). De illustrerer interne og humoristiske bilder på politisk innhold. Disse bildene kan være ulike betegnelser, tegn eller symboler. Fra et utenforstående sitt synspunkt gir disse memene ingen mening, og viser

lite tegn til politisk innhold. Likevel er memes fra slike organisasjoner mektige språklige handlinger som uttrykker sterke politiske meninger, og reproducerer ofte voldelige sosiale strukturer (DeCook, 2018, s. 501). I sosialiseringen av nye medlemmer brukes ofte memene som diskurs og intern humor. Dersom man forstår bildene og symbolene tar man del i et større fellesskap, da man er en av få som forstår de interne kodene. Dette er med på å skape samhold og gruppepolarisering (DeCook, 2018, s. 502).

3.3.2 Hashtags

DeCook (2018) trekker frem Hashtags som et virkemiddel som bidrar til radikaliserings og rekruttering ved å synliggjøre utvalgte innlegg på sosiale medier. Det er enklere å finne radikalt innhold ved å søke på Hashtags som er tilknyttet dette, og kan oppdages av andre som bruker nettplattformen (DeCook, 2018 s. 488). Forskning på hashtags viser at det blir brukt som et middel for å dele informasjon rundt høyreekstreme organisasjoner. “Proudboys” bruker ironi, sarkasme og satire gjennom blant annet hashtags, for å uttrykke sin politiske ideologi. (DeCook, 2018, s. 501). Hashtagene er med på å uttrykke troskap, og tar den politiske ideologien et skritt videre. Ved å bruke de samme hashtagene fungerer det som et språklig element for å knytte et kulturelt bånd mellom medlemmene. Gruppeidentiteten og sosialiseringen vil dermed kunne styrkes ved at hashtags blir brukt som et språk som deles innad mellom gruppe medlemmene (DeCook, 2018, s. 501).

3.4 Sammenfatning av de tre artiklene

Tilrettelegging og tilhørighet er sentrale temaer som er gjennomgående i de tre studiene. Et av funnene til Gaudette et al (2020) viser at internett kan være en tilretteleggende faktor i en radikaliseringsprosess. Dette ved at brukerne får fri tilgang til ekstremistisk innhold og plattformer hvor likesinnede individer befinner seg. Søken etter tilhørighet gjorde brukerne sårbare for slikt ekstremt innhold på nett (Gaudette et al, 2020, s. 6-8). Lignende funn ser man i Mølmen og Ravndal (2021) sin artikkel, hvor de viser til at isolasjon fra samfunnet fører til søken etter et fellesskap på internett. I de tre tilfellene Mølmen og Ravndal (2021) tar for seg, ser man at internett som anonym informasjonsskilde, var et viktig verktøy for ideologisk tilrettelegging (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 19). DeCook (2018) trekker frem sosiale medier som en fasilitator som tilrettelegger for deling av ytringer og ideologier, hvor memes og hashtags blir brukt som virkemidler. Memes og hashtags kan også brukes for å skape

tilhørighet og samhold mellom gruppe medlemmene ved at det blir brukt humor og interne ordkombinasjoner (DeCook, 2018, s. 501).

4 Diskusjon

I dette kapitlet vil resultatene tolkes, og diskusjonen vil ta for seg på hvilke måter internett spiller en rolle for radikaliseringsprosessen. Dette ved bruk av de utvalgte artiklene, og i lys av annen relevant teori og litteratur.

4.1 Internett som fasilitator

Slik det fremkommer i resultatdelen kan internett fungere som en fasilitator og tilrettelegger for radikalisering på flere måter. Internett sine egenskaper legger til rette for ideologisk utvikling, læring og ved at store mengder informasjon er lett tilgjengelig for de fleste. Til tross for dette påpeker Mølmen & Ravndal (2021) at internett nødvendigvis ikke forårsaker radikalisering, men heller forenkler radikaliseringsprosessen til den enkelte. Dette poengterer også Conway (2017), da flere brukere av internett, særlig forskere og journalister, blir jevnlig utsatt for en betydelig mengde radikalt innhold uten at dette fører til en radikaliseringsprosess. De fleste som blir eksponert for slikt innhold velger heller å avsky slike holdninger og oppfatninger. Man kan derfor anta at det er flere faktorer som spiller en rolle for hvor mye eksponeringen av ekstremt innhold på internett påvirker den enkelte. Ofte ser man at aktørens radikaliseringsprosess, ideologiske forankring og sosiale nettverk er basert på deltakelse i digitale nettverk (PST, 2021, s. 4). Hvor kraftig effekten det digitale nettverket har på radikaliseringsprosessen, varierer fra person til person avhengig av blant annet eksisterende sårbarheter og situasjon (PST, 2021, s. 3).

Uavhengig av hvor individet i første omgang har blitt radikalisert, er det ofte internett sine funksjoner som til slutt har lagt til rette for prosessene mot voldelig radikalisering (Gaudette et al, 2020 s. 13). Et eksempel på dette er Breivik. Han hadde radikale synspunkter og oppfatninger før han deltok i de ulike internettforumene. Derimot ser man at det er klare indikasjoner på at han stadig ble mer radikalisert etter eksponering på internett, og at internett la til rette for hans ideologiske utvikling (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 16). Internett er derfor ikke nødvendigvis med på å endre troen til brukerne, men heller med på å forsterke troen de allerede har (Paul et al, 2017, s. 16). Conway (2017) belyser også i sin studie at disse funksjonene får flere forskere til å mene at internett spiller en betydelig rolle i dagens radikaliseringsprosesser. Gjennom internett får enkeltpersoner bedre mulighet til å fordype

seg i ekstremistisk materiale, som kan være med på å bekrefte eller fremme den eksisterende holdningen til ekstreme synspunkter (Gaudette et al, 2020 s. 13).

Flere nettsteder tilbyr anonymitet til brukerne. Frykten for å bli oppdaget av andre reduseres, og terskelen for å delta og utrykke seg i nettforum blir mindre (Gaudette et al, 2020, s. 11).

DeCook (2018) trekker frem blant annet 4chan og Reddit som anonyme nettforum hvor høyreekstremistisk innhold har vokst frem. Ved at internett tilrettelegger for muligheten til å holde seg anonym, kan dette være med på å oppmuntre enkeltpersoner til å være mer radikale på nett, og kan spille en rolle for radikaliseringsprosessen. Selv om det hevdes at dette er en stor risikofaktor for radikaliseringsprosessen, har det vært lite vitenskapelig forskning som har underbygd dette tidligere (Koehler, 2014, s. 127). Mølmen og Ravndal (2021) uttrykte i likhet med Koehler (2014) og Gaudette (2020) at anonymitet sannsynligvis spiller en rolle i forbindelse med å ta del i tabulagte samtaler på nett.

Som nevnt i resultatdelen, viser artikkelen til Mølmen & Ravndal (2021) at ekkokamre var en av flere måter internett tilrettela for radikaliseringsprosessen til de aktuelle individene. Dette ved at ideologien ble formet og legitimert gjennom muligheten for kommunikasjon med likesinnede mennesker, uten noen form for påvirkning eller kritiske spørsmål utenfra. Cinielle et al (2021) viser også til ekkokammer og algoritmer som sentrale funksjoner opp mot radikaliseringsprosessen. Algoritmer er internetts måte å selektere informasjon ut til brukerne. Den oppfatter hva brukeren har sett på tidligere, og danner et mønster over hva personen liker og eventuelt kommer til å like. Algoritmene vil derfor lede til et stadig mer ekstremt innhold, og har blitt en viktig radikaliseringsfaktor (PST, 2022, s. 16-17).

Eksisterende meninger som forsterkes gjennom ekkokamre kan være en faktor for danningen av polariserende grupper. På den ene siden kan slike meninger som dannes i ekkokamre uten noen form for andre perspektiver, føre til en kollektiv konstruksjon av "oss" mot "dem", hvor utgruppene blir sett på som fienden (Alava et al, 2017, s. 12). På den andre siden trenger ikke eksponering av ekkokammer å forårsake polariserte verdenssyn, da dette ikke var tilfellet hos Breivik og Mangs. Deres polarisering og negative følelser ovenfor utgrupper skjedde før eksponering på internett (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 17). Det er derfor grunn til å anta at ekkokamre kan ha en effekt på radikaliseringsprosessen, men at det nødvendigvis ikke er en hovedårsak til at noen individer blir gruppepolarisert. Cinellia (2021) belyser også at det er vanskelig å vite effekten og forekomsten av ekkokamre på internett, da det er mangel på komparative studier på dette feltet.

DeCook (2018) går nærmere inn på memes og hashtags som virkemidler som kan være med på å skape gruppepolarisering. Ved bruk av intern humor og symboler som kun medlemmer av en bestemt gruppe forstår, kan det dannes et skille mellom de og andre som ikke tolker innholdet på samme måte. Sosiale medier har blitt en tilrettelegger for deling av ytringer og ideologier, hvor disse ideologiene blandes med humor i form av memes. Flere av de som deltar i forum med ekstremt innhold drives av spenning og et ønske om å tøyne grenser, uten at de nødvendigvis ønsker å utøve vold. Gjentakende eksponering av radikale budskap blandet med humor, kan være med på å normalisere holdninger til bruk av vold og føre til en radikaliseringsprosess (PST, 2023, s. 31).

4.2 Sammenhengen mellom det virkelige og det virtuelle livet

Som nevnt tidligere er det en sammenheng mellom den virkelige og det virtuelle livet. Deltakerne i studien til Gaudette et al (2020) beskrev seg selv som sårbare, og derfor mer utsatt for å bli rekruttert til ekstremistiske grupper på internett. Sårbare individer ble fysisk oppsøkt av medlemmer av radikale grupper, med den hensikt å senere introdusere dem for ekstremistiske ideologer på nett. Funn i artikkelen til Mølmen og Ravndal (2021) viser på samme måte at push-faktorer fra samfunnet gjorde individene mer sårbare for pull-faktorer i den virtuelle verden. Push-faktorer kan være hendelser som fører til at man har løsnet seg fra samfunnet, som for eksempel å være arbeidsledig eller å slutte på skolen. Det er nærliggende å tro at slike hendelser kan bidra til at individer blir mer mottakelig for ekstremistisk innhold og ideologier. Et annet relevant punkt er at internett fungerer som en kompensasjon mot slike individers opplevde sårbarhet i samfunnet (Mølmen og Ravndal, 2021, s. 4). Kompensasjon på internett kan derfor være en måte som påvirker radikaliseringsprosessen til den enkelte, da internett tilrettelegger for fellesskap, anonymitet og lett tilgjengelig informasjon. Forskning viser at det ikke trenger å være en spesifikk ideologi til grunn i starten av en radikaliseringsprosess (Schils & Verhage, 2017, s. 15). Det er heller misnøye og opplevd urettferdighet som ligger til grunn for at personer søker etter alternative fellesskap og ideologier. Internett er derfor kun en av flere faktorer som kan ha innflytelse på radikaliseringsprosessen til den enkelte (Geeraets, 2012, s. 29).

Gaudette et al (2020) belyser at flere av deltakernes virkelige og virtuelle liv ikke fungerte uavhengig av hverandre. Snarere tvert imot. Internett blir brukt som en inngangsport for individer som ønsker å delta i voldelige ekstremistiske aktiviteter i virkeligheten. Ved å koble sammen de ulike tilhengerne, brukes internett for å promotere og arrangere ulike

arrangementer i det virkelige liv (Gaudette et al, 2020, s.10). Dette kan for eksempel være konserter, demonstrasjoner eller protester. Hensikten er å oppmuntre til deltakelse i organisasjoner og aktiviteter som i stor grad utøver vold utenfor den digitale verden (Gaudette et al, 2020, s. 10). På samme måte viser studien til Koehler (2014) at internett tilbyr de yngre studiedeltakerne de første stegene inn i en ekstremistisk bevegelse. De lærte om ideologien og atferdsmønstrene på nett, før de fikk kontakt med gruppe-medlemmer i den virkelige verden. Der engasjerte de seg i ulike protester og aktiviteter. Internett kan derfor være med på å påvirke radikaliseringsprosessen ved å forenkle kommunikasjon og aktivitet på tvers av den digitale verden og det virkelige liv.

På den ene siden mener Schils og Verhage (2017) at internett ikke er en erstatning for personlig kontakt, men heller en støtte for radikalisering og rekruttering som allerede finner sted. På den andre siden viser funn i studien til Mølmen og Ravndal (2021) at det ikke er nødvendig med personlig interaksjon for at radikalisering skal oppstå. Samhandling og sosialisering i den virkelige verden var ikke til stede i radikaliseringsprosessen til Breivik eller Mangs. Nettbasert kommunikasjon med likesinnede personer man identifiserer seg med, kan derfor være tilstrekkelig. Radikalisering er ikke en prosess som utelukkende foregår på internett, da bakenforliggende årsaker og sårbarheter spiller en sentral rolle (Mølmen og Ravndal, 2021, s. 20). Likevel viser forskning at det mulig å bli radikalisert på internett uten ideologisk påvirkning fra den virkelige verden.

4.3 Isolasjon

Tidligere har media og samfunnet hatt en tendens til å gi uttrykk for at internett i seg selv er årsak til radikalisering, og at bruken av radikale nettsider fører til isolering av enkeltindivider (Gill et al, 2015, s. 4). Funn i artikkelen til Mølmen & Ravndal (2021) viser derimot at det ikke er de radikale nettsidene som førte til isolering blant brukerne. Individer som allerede er isolert søker mot internett og radikale nettsider, fordi det er enklere å kommunisere med andre. På tross av dette var det likevel internett som gjorde det mulig for slike individer å skape sosiale interaksjoner og relasjoner med andre (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 5). Spesielt isolasjon syntes å være en spesielt viktig mekanisme i radikaliseringsprosessen til Mølmen og Ravndal (2021). Eksisterende sårbarheter spilte en sentral rolle i å isolere individene fra den virkelige verden. Dette førte til at internett ble deres viktigste kilde til informasjon og interaksjon (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 19). Lignende funn finner vi i studien til Gaudette et al (2020), der tre av fire deltakere isolerte seg fra venner og familie. Mangel på sosial inkludering i den virkelige verden, førte til at personene var mer mottakelig

for radikaliseringsprosessen til ekstremistiske grupper i den virtuelle verden (Gaudette et al, 2020, s.13). Noen radikalisererte individer viser sosial tilbaketrekning ettersom de prioriterer deltakelse i den virtuelle verden (Torok, 2013, sitert i Mølmen & Ravndal, 2021, s. 5). Intervjuobjektene i studien til Gaudette et al (2020) ga uttrykk for at de følte seg alene med sin ideologiske overbevisning, da venner og familie ikke delte de samme synspunktene. Dette førte imidlertid at personene brukte enda mer energi på internett, og ble mer isolert fra den virkelige verden. Individene ble i større grad “fanget” i radikale internettsamfunn, noe som ofte tærte på forhold med familiemedlemmer og venner utenfor internett (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 5).

4.4 Virtuelle felleskap

Flertallet av deltakerne i studien til Gaudette et al (2020) fortalte at deres interesse for de ekstremistiske ideologiene først stammet fra et ønske om tilhørighet, og søken etter et felleskap. Ifølge PST (2019a) har 46% av personer med bakgrunn i høyreekstrem miljøer i Norge, hatt ulike former for tilpasningsproblemer. Særlig er utfordringene knyttet til ensomhet, mobbing og mangel på sosialt nettverk (PST, 2019a, s. 8). Enkeltpersoner søker tilhørighet i alternative sosiale miljøer der terskelen for inkludering er lav (Mølmen & Ravndal, 2021, s. 4). Man kan derfor antyde at internett spiller en viktig rolle når det kommer til ønske om inkludering og felleskap, da de ulike plattformene tilbyr flere slike sosiale miljøer.

Funn i studien til Bjørge et al (2001) om tidligere medlemmer fra det nynazistiske miljøet, viste at graden av ideologisk overbevisning varierte blant medlemmene (Bjørge et al 2021, gjengitt i Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 52). Det å være “nynazist” handlet hovedsakelig om gruppetilhørighet, og ikke en ideologisk overbevisning (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 52). Da det ble forventet at medlemmene skulle uttrykke seg på rasistiske måter, begynte mange gradvis å ta slike holdninger (Bjørge & Gjelsvik, 2018, s. 52). Slike funn finner man også i studien Gaudette et al (2020), som viser til at flestparten av individene ikke nødvendigvis hadde en ideologisk overbevisning før de ble introdusert til de høyreekstre felleskapene.

Litteraturen peker på at kommunikasjon med likesinnede via nettforum og chatter bidrar inn mot radikaliseringsprosessen. Nettrommene fungerer som virtuelle felleskap, der tilhengerne kan dele informasjon og gi støtte til hverandre (Gaudette et al, 2020, s. 13). I tillegg viste funn i studien til Gaudette et al (2020) at erfarne gruppemedlemmer tok de nyere medlemmene “under sine vinger”, og fungerte som mentorer i form av veiledning og informasjonsutveksling. På denne måten fikk nye medlemmer følelsen av den tilhørigheten de manglet og lette etter. Det var da de erfarne medlemmene ga intervjuobjektene

oppmerksomhet, og fikk dem til å føle seg som en del av en gruppe, at de begynte å fordype seg i voldelig ekstremistisk innhold på nettet (Gaudette et al, 2020, s. 9). Dette står i kontrast med funnene til Mølmen & Ravndal (2021) som viser til at Roof for det meste hadde enveiskommunikasjon på internett, og derav ikke deltok i noe tradisjonelt diskusjonsforum eller virtuelt fellesskap. Dette betyr likevel ikke at Roof ikke følte seg som del av et fellesskap. Ekkokamre kan skje i fravær av aktiv dialog med andre medlemmer. Fellesskapsfølelsen kan derfor oppstå selv når samhandlingen utelukkende foregår enveis (Mølmen og Ravndal, 2021, s. 18). Muligheten internett gir til å fordype seg i radikalt innhold kan derfor alene spille en rolle for radikaliseringsprosessen. I et internettforum kan man lese tekster og diskusjonslenker fra andre som har like meninger som en selv, og som støtter den samme ideologien. Slik kan man observere innhold som blir publisert uten at man selv trenger å ta aktivt del i diskusjoner eller meningsutvekslinger.

I noen tilfeller utvikler individene nære relasjoner med hverandre, i andre tilfeller kan kontakten være tilfeldig. De digitale relasjonene kan også overlape med relasjoner i den fysiske verden (PST, 2021, s. 5). Funn i artiklene til Mølmen & Ravndal (2021) tilsier at to av de tre forskningsobjektene prøvde å etablere kontakt med ekstremister utenfor internett. Internett erstattet derfor ikke behovet for interaksjoner og sosialisering i den virkelige verden, men er en måte for å forenkle sosial kontakt. Gaudette et al (2020) viser til lignende funn da internett bidro til sosialisering av studiedeltakerne. Ved hjelp av internettforum ble samlinger og protester promotert av brukerne, som gjorde at individene kunne engasjere seg i ekstremistiske aktiviteter. Dette bidro til følelsen av tilhørighet, og deltakelse i et fellesskap (Gaudette et al, 2020, s. 13). Dette står i kontrast til funn i artikkelen til Decook (2018). Studien pekte hovedsakelig på et virtuelt fellesskap som ikke strakk seg utenfor internett. Medlemmene søkte utelukkende etter tilhørighet gjennom forum på internett. Til forskjell fra de andre studiene, tok artikkelen til Decook (2018) kun for seg én bestemt gruppe, og la ikke vekt på individenes sosiale liv utenfor internett. Dette fører til et mer snevert empirisk grunnlag i forståelsen og drøftingen av offline interaksjoner opp mot denne artikkelen.

Høyreekstrem propaganda på nett gis et innhold og form som særlig appellerer til unge menn (Decook, 2018; PST, 2021). Et ekstremistisk virtuelt fellesskap fjerner det meningsmotstandere, geografisk avstand og nasjonal lovgivning kan gi (PST, 2021, s. 4). Dette gjør at gruppepolarisering, tilhørighet og virkningen av ekkokamre blir forsterket. Terrormotiv og ideologi visualiseres som fengende memes eller scener i voldspill, der terroristene er heltene (Decook, 2018; PST, 2021). Eksponeringen av slik propaganda bidrar

til å normalisere og ufarliggjøre terror, og senker den enkeltes voldsterskel (PST, 2021, s. 4). På den ene siden viser etterforskningen av politisk motiverte volds- og terrorhandlinger at gjerningsmennene svært ofte har vært aktive i nettfelleskap knyttet til ekstreme ideologier. På den andre siden vet man at de fleste som er aktive på slike nettsteder ikke utfører voldshandlinger (Gjelsvik & Bjørge, 2018, s. 226). Å identifisere de som er villig til å utøve vold blant de som bruker ekstrem retorikk på internett er vanskelig (Mølmen og Ravndal, 2021, s. 20). Organisatorisk tilhørighet har ofte mindre betydning enn tidligere. Mange enkeltpersoner og nettforum oppgir å støtte eller tilhøre en bestemt terrorgruppe. Dette behøver imidlertid ikke innebære noen formell tilknytning til terrorgruppen eller til reelle medlemmer av denne terrorgruppen (PST, 2021, s. 4). Dette vanskeliggjør differensiering av individer som kun tilhører de radikale gruppene, og de som er villig til å utøve vold. Dette er en utfordring, spesielt opp mot det forebyggende aspektet.

4.5 Memes og hashtags som virkemidler

Internettplattformer tillater ekstremister og høyreekstreme grupper å spre ideologisk budskap og propaganda i flere formater. Ifølge Holt (2020) har spesielt høyreekstreme grupper tidligere brukt blant annet musikk og videospill for å nå potensielle følgere. Etersom internett har utviklet seg, har høyreekstreme grupper funnet andre måter å bruke populærkultur i rekrutteringen av nye medlemmer. Memes og hashtags er eksempler på dette. I likhet med Holt (2020), mener Decook (2018) at bruken av memes står helt sentralt i rekrutteringen og sosialiseringen av nye medlemmer til høyreekstreme organisasjoner. Memes fungerer som et sentralt språklig element i hvordan gruppedlemmer samhandler, deler ideer, meninger og tanker. Døvingen og Emberland (2018) trekker også frem bruken av memes som interne koder til deling og formidling av negative stereotypier. "Pepe the frog" er et eksempel på et slik meme. Frosken var opprinnelig en tegneseriefigur, men er senere blitt et symbol på høyreekstremistisk budskap, og står nå på The Anti-Deformation League (ADLS) liste over hatsymboler (Miller-Idriss, 2019, s.127). Frosken blir brukt som diskurs mellom høyreekstreme individer og grupper. Frosken blir laget i flere former, ofte med påtegnede hakekors eller andre antisemittistiske symboler. I tillegg er den svært populær fordi den bidrar til å normalisere fiendtlige holdninger til minoriteter og politiske motstandere (Miller-Idriss, 2019, s.127). Symboler og memes kan bli brukt som ideologiske budskap selv om de ikke var ment for dette (Miller-Idriss, 2019, s.124). Frosken i seg selv har ingen politisk budskap, men får det, når den blir brukt i de riktige sammenhenger. Humor er blitt et viktig element i å spre

propaganda på en enkel og lettfattelig måte (PST, 2021, s 4). Humor i form av memes, skaper en fellesskapsfølelse. De som forstår den underliggende koden og spøken, får bli medlem av felleskapet (Døvingen & Emberland, 2018, s. 189). “Pepe the frog” er en av mange figurer som blir brukt til å spre høyradikalt innhold på denne måten.

Hashtags er en av hovedstrategiene for rekruttering til høyre ekstreme grupper, samt et språklig element for å knytte kulturelle bånd mellom allerede eksisterende medlemmer (Decook, 2018). Ifølge Løvås (2022) bruker høyreekstreme oftere hashtags enn vanlige internettbrukere. I tillegg bruker de oftere hashtags som er politisk relatert. Til tross for at memes og hashtags blir brukt i rekruttering og sosialisering av høyreekstreme grupper, er det fenomen som blir brukt av alle typer mennesker verden over. Bruken av memes og hashtags er viktige virkemidler i global kommunikasjon, markedsføring og ytringen av politiske standpunkt. Et eksempel på dette er hashtaggen “#Blacklivesmatter”. Hashtaggen kom i kjølvannet av drapet på Georg Floyd i USA, og utviklet seg raskt til en politisk bevegelse i kampen mot politivold. Selv i Norge oppsto det demonstrasjoner på bakgrunn av bevegelsen, noe som viser effektene av slike digitale redskaper.

5 Avslutning/konklusjon

Tidligere forskning har gitt et inntrykk av at internett-aktivitet alene er årsaken til at individer blir radikalisert på internett. Dette er problematisk, da det gir manglende forståelse for et komplekst problem. Forskningsfunn tyder på at radikalisering på internett er en prosess med allerede eksisterende behov, og sårbarheter fra den virkelige verden. Det er en kombinasjon av virkelige og virtuelle mekanismer som har en innvirkning på radikaliseringsprosessen til den enkelte. Litteraturen viser at internett tilrettelegger for økt eksponering og fordypning i ekstremistisk innhold, noe som kan forenkle veien inn mot å bli radikalisert. Internett er ofte en faktor i individers radikaliseringsprosess. Det er likevel en individuell prosess, og det vil variere hvor mye internett påvirker den enkelte.

Internett spiller en rolle i radikaliseringsprosessen på flere måter. For det første gjør internett det enkelt å finne tekster, blogger og annen litteratur med en bestemt ideologi eller politisk synspunkt. Det kan også være lettere å komme i kontakt med andre individer og grupper som deler den samme ideologien. Ved stadig eksponering av ensidig ekstremistisk innhold former mange et radikalt perspektiv på verden. Denne blir styrket og akseptert ved videre eksponering, spesielt dersom det ikke forekommer kritiske spørsmål eller avvikende meninger. Internettforum og chattegrupper gjør det mulig å lese andres meninger, dele egne meninger, samt opprette dialog med andre. Internett blir ofte en sosialiseringsarena som kan gi følelsen av felleskap og tilhørighet. Mange som blir radikalisert på internett er isolert fra venner og familie i det virkelige liv, og søker derfor til internett for å kompensere for et slikt manglende nettverk. Høyreekstremister bruker også populærkultur på internett i formidlingen av ideologisk innhold, og rekrutteringen av nye medlemmer. Man trenger ikke lengre lange manifeste eller tekster for å dele budskap og skape engasjement. Bruken av memes, humor og hashtags blir brukt for å spre propaganda på en lettfattelig måte. Dette fører til at flere lettere kan ta del i konstrueringen og formidlingen av ekstremistisk innhold på internett.

Målet med oppgaven var få bedre forståelse for hvordan internett spiller en rolle i radikaliseringsprosessen til høyreekstreme. Terrortrusselen i Norge består av unge voksne som blir radikalisert gjennom digitale arenaer. Det er dermed sentralt å ha kunnskap om mekanismer på internett som bidrar til en slik radikaliseringsprosess. Ved å få oversikt over relevant forskning og litteratur, kan dette bidra til å senere utvikle gode forebyggende

strategier på området.

Litteraturliste

- Alava, S., Freu-Meigs, D. & Hassan, G. (2017). *Youth and Violent Extremism on Social Media: Mapping the Research*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Barstad, H.N & Glasø, K.H. (2021) *Kunnskapsbasert politiarbeid: Teori og praksis*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Bjørgero, T. & Gjelsvik, I. M. (2015). *Forskning på forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme: En kunnskapsstatus*. (PHS Forskning; 2015:2) Politihøgskolen.
<http://hdl.handle.net/11250/284584>
- Bjørgero, T. & Gjelsvik, I. M. (2018). Utvikling og utbredelse av høyreekstremisme i Norge. I T. Bjørgero (Red.), *Høyreekstremisme i Norge: Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier* (PHS Forskning; 2018:4) Politihøgskolen.
<http://hdl.handle.net/11250/2568904>
- Bliuc, A-M., Ayoub, B., & Felise, K, D. (2021). *Online Intergroup Polarization Across Political Fault Lines: An Integrative Review*. *Frontiers in Psychology*.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.641215>
- Cinelli, M., De Francisci Morales, G., Gelezzi A., Starnini M. (2021). The echo chamber effect on social media. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 118(9). 1-8.
<https://doi.org/10.1073/pnas.2023301118>
- Conway, M. (2017). Determining of the Role of the Internet in Violent Extremism and Terrorism: Six suggestions for progressing research. *Studies in Conflict and Terrorism*, 40(1). <https://doi.org/10.1080/1057610X.2016.1157408>
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- DeCook, J. R. (2018). Memes and symbolic violence: #proudboys and the use of memes for propaganda and the construction of collective identity. *Learning, Media and Technology*. (43)4, 485-504. <https://doi.org/10.1080/17439884.2018.1544149>
- Døvingen, C.A & Emberland, T. (2018). Konspirasjonsteorier i det ytterliggående høyrelandskapet i Norge. I T. Bjørgero (Red.), *Høyreekstremisme i Norge: Utviklingstrekk,*

- konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier (PHS Forskning; 2018:4) Politihøgskolen.
<http://hdl.handle.net/11250/2568904>
- FN-sambandet. (2023). *Ekstremisme og terrorisme*. [Ekstremisme og terrorisme \(fn.no\)](#)
- Forsberg, C, & Wengström, Y. (2016) *Att göra systematiska litterurstudier -värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning* (4.utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Gaudette, T., Scrivens, R. & Venkatesh, V. (2020). The Role of the Internet in Facilitating Violent Extremism: Insights from Former Right-Wing Extremists. *Terrorism and Political Violence*, (34)7. <https://doi.org/10.1080/09546553.2020.1784147>
- Gill, P., Corner, E., Thornton, A., & Conway, M. (2015) *What are the roles of the internet in terrorism*. Measuring online behaviours of convicted UK terrorist. VOX-pol
https://www.voxpol.eu/download/vox-pol_publication/What-are-the-Roles-of-the-Internet-in-Terrorism.pdf
- Gjelsvik, I.M & Bjørge, T. Politiets virkemidler og rolle i forebygging av høyreekstremisme. I T. Bjørge (Red.), *Høyreekstremisme i Norge: Utviklingstrekk, konspirasjonsteorier og forebyggingsstrategier* (PHS Forskning; 2018:4) Politihøgskolen.
<http://hdl.handle.net/11250/2568904>
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Holt, J.T., Freilich, J.D., Chermak, S.M. (2020) Examining the Online Expression of Ideology among Far-Right Extremist Forum Users. *Terrorism and Political violence*, (34)2.
<https://doi.org/10.1080/09546553.2019.1701446>
- Johannessen, A., Tufte, P.A., Kristoffersen, L. (2009) *Introduksjon til samfunnsvitenskapelige metoder*. (3. Utgave). Abstrakt forlag.
- Koehler, D. (2014). The Radical Online: Individual Radicalization Processes and the Role of the Internet. *Journal for Deradicalization*, (2014)1, 116-134.
<https://journals.sfu.ca/jd/index.php/jd/article/view/8>
- Løvås, I.V. (2022) *Recognizing Social Media Right-Wing Radicalization: Using Text analysis and Artificial Intelligence*. [Masteroppgave]. Norwegian Univeristy of science and Techology. <https://hdl.handle.net/11250/3032965>

- Margin, M. (2021). *Fanges vi av filterbobler og ekkokamre?* Norges tekniske vitenskapsakademi (NTVA). [Kapittel 18 Web-versjon.docx \(ntva.no\)](#)
- Miller-Idriss, C. (2019) What makes a symbol far right? Co-opted and missed meanings in far-right iconography. I Fielitz, M., & Thurston, N. (red.) *Post-digital cultures of the far right. Online actions and offline consequences in Europe and the US*. Bielefeld: Transcript Verlag, s. 123-136 DOI: [10.14361/9783839446706-009](#)
- Mølmen, G. N., & Ravndal, J. A. (2021). Mechanisms of online radicalisation: how the internet affects the radicalisation of extreme-right lone actor terrorists. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*. <https://doi.org/10.1080/19434472.2021.1993302>
- Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. (2023) *Systematiske litteratursøk. En nettressurs for studenter, stipendiater og forskere inne helsefag*. Universitet biblioteket Gjøvik. <https://systemlit.wordpress.com/innledende-sok-og-siteringsdatabaser/>
- Olsvik, E.H (2013) *Vitenskapsteori for politiet: Tankemåter i kunnskapsbasert politiarbeid*. Gyldendal akademisk.
- Politidirektoratet (POD). (2020) *I forkant av kriminaliteten*. Forebygging som hovedstrategi (2021-2025). <https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/i-forkant-av-kriminaliteten.pdf>
- Politiets sikkerhetstjeneste (PST). (2019a) Temarapport: Hvilken bakgrunn har personer i høyreekstreme miljøer i Norge. https://www.pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/temarapport_pst_-hvilken-bakgrunn-har-personer-i-hoyreekstreme-miljoer-i-norge.pdf
- Politiets sikkerhetstjeneste (PST). (2019b) Oppdatert vurdering på trussel frå høgreekstreme. <https://www.pst.no/alle-artikler/pressemeldinger/oppdatert-vurdering-pa-trusselen-fra-hogreekstreme/>
- Politiets sikkerhetstjeneste (PST). (2021) Temarapport: Hvordan ekstreme digitale nettverk påvirker terrorstrusselen i Vesten og Norge. <https://www.pst.no/globalassets/artikler/utgivelser/2021/dataspill-selfie-jihad-og-livestreaming-av-terrorangrep-hvordan-ekstreme-digitale-nettverk-pavirker-terrortrusselen-i-vesten-og-norge.pdf>
- Politiets sikkerhetstjeneste (PST). (2023) Nasjonal trusselvurdering 2023. <https://www.pst.no/alle-artikler/trusselvurderinger/ntv-2023/>

Politielloven (1995) Lov om politiet (LOV-1995-08-04-53). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53>

Schils, N, & Verhage, A. (2017). Understanding How and Why Young People Enter Radical or Violent Extremist Groups. *International Journal of Conflict and Violence*, 11(2), 1- 17.

<https://doi.org/10.4119/ijcv-3084>

Shifman, L. 2014. Memes in Digital Culture. Cambridge, MA: MIT Press.

https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=cZI9AQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP8&dq=Shifman,+L.+2014.+Memes+in+Digital+Culture.+Cambridge,+MA:+MIT+Press.&ots=I7n4oAADAg&sig=nyNh5v5yCaBGO6N3bSZrvuPzWvg&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Tjora, A. H (2021) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (4.utg). Gyldendal akademisk.

Thurén, T. (2009) *Vitenskapsteori for nybegynnere*. (2.utg). Gyldendal akademisk.

United nations Educational, Scientific and cultural organization (UNESCO). (2017).

Preventing violent extremism through education: a guide for policy makers.

<https://en.unesco.org/sites/default/files/policymakr.pdf>

Vedlegg

Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Artikler som er fagfellevurdert, eller utgitt av et myndighetsorgan	Artikler som ikke er fagfellevurdert eller utgitt av et myndighetsorgan
Litteratur publisert etter år 2010	Litteratur publisert før år 2010
Artikler fra Europa, Nord-Amerika, Oseania	Artikler fra andre verdensdeler (Kan vurderes inkludert dersom grundig vurdert)
Språk: Norsk, Engelsk, Svensk og Dansk	Andre språk

Søkelogg

Database	Dato	Søkeord & kombinasjoner	Avgrensinger	Antall treff	Antall leste	Antall utvalgte
Google Scholar	18.01.23	Extremism AND memes	Årstall: 2010-2023 Artikler	16 300	12	1 (C)
Oria	26.01.23	Online Radicalization	Språk: Norsk, Engelsk, Svensk, Dansk Årstall: 2010-2023 Fra fagfellevurderte tidsskrift	163	4	1 (B)
Ebsco	26.01.23	Radicalization AND internet	Årstall: 2010-2023 Artikler	103	8	1 (A)

Utvalgte hovedartikler

A- The Role of the Internet in Facilitating Violent Extremism

B- Mechanisms of online radicalisation: how the internet affects the radicalisation of extreme-right lone actor terrorists

C- Memes and symbolic violence: #proudboys and the use of memes for propaganda and the construction of collective identity.

Lesetabell

Tittel/forfatter/år nasjonalitet	Memes and symbolic violence: #Proudboys and the use of memes for propaganda and the construction of collective identity. Julia, R. Decook 2018 USA	Mechanisms of online radicalisation: how the internet affects the radicalisation of extreme-right lone actor terrorists. Guri N. Mølmen & Jacob A. Ravndal 2021 Norsk	The Role of the Internet in Facilitating Violent Extremism: Insights from Former Right-Wing Extremists. Tiana Gaudette, Ryan Scrivens & Vivek Venkatesh 2020 Canadisk
Tidskrift	Learning, Media and Technology, (34)7.	Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression.	Terrorism and Political Violence (43)4.
Hensikt	Hvordan høyreekstreme grupper bruker memes som propaganda.	Hvordan internett påvirker radikaliseringen til høyreekstreme.	Internett som tilrettelegger for radikalisering og voldelig ekstremisme.
Metode	Empirisk	Empirisk/Teoretisk	Empirisk
Resultat/konklusjon	Å bruke like memes og hashtags fungerer	Det finnes seks mekanismer for å	Uavhengi av hvor intervjuobjektene

	<p>som et spårklig element for å stryke gruppeidentitet, og sosialisere medlemmer inn i gruppen.</p>	<p>forklare hvordan radikaliseringsprosessen oppstår.</p> <p>(1)Kompensasjon, (2)isolasjon, (3)tilrettelegging, (4)akselerasjon, (5)ekko, (6)handlingsutløsere.</p> <p>De ulike mekanismene hadde ulikt innvirkning i radikaliseringsprosessen til de tre høyreekstremerne.</p>	<p>først ble eksponert for ekstremistisk innhold, var det internett som muliggjorde radikaliseringssprosessen. Internett legger til rette for økt eksponering og fordypning i ekstremistisk innhold.</p>
--	--	--	--